Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2025/4206

2025 8 20

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

Europos reindustrializacija – galimybė įmonėms, darbuotojams ir piliečiams pragyvenimo išlaidų krizės sąlygomis

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2025/4206)

Pranešėjas: **Andrés BARCELÓ DELGADO (ES-I)**

Bendrapranešėjė: **Monika SITÁROVÁ (SK-2 kat.)**

Patarėjai:	Vega GIL OYAREGUI (I grupės pranešėjo) Juan José LUIS DELGADO (2 kategorijos bendrapranešėjės)
Plenarinės asamblėjos sprendimas	2024 12 5
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnis 2 dalis
Atsakingas skyrius	Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI)
Priimta skyriuje	2025 6 4
Priimta plenarinėje sesijoje	2025 6 18
Plenarinė sesija Nr.	597
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	197 / 0 / 2

PREAMBULĖ

Ši nuomonė yra platesnio EESRK nuomonių dėl pragyvenimo išlaidų krizės rinkinio dalis. Dokumentų rinkinyje EESRK nagrinėja įvairius šio politinio iššūkio aspektus ir pateikia išsamių ir plačios aprėpties rekomendacijų Europos ir nacionalinės politikos formuotojams, pilietinės visuomenės organizacijoms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams. Rinkinį sudaro septynios sektorinės nuomonės ([1]), kurių kiekviena skirta konkretiems nagrinėjamos politikos srities klausimams. Be to, bendrojoje nuomonėje ([2]) pateikiamos visa apimančios politikos rekomendacijos, kaip apskritai šalinti pragyvenimo išlaidų krizę ir didinti atsparumą būsimoms krizėms.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvą „Konkurencingumo kelrodis“, kurios dėmesio centre – ES ekonomikos konkurencingumo didinimas, kad būtų panaikintas atotrūkis nuo JAV ir Azijos. Ją rengiant reikia nustatyti aiškius veiklos rodiklius, kad ES institucijos ir suinteresuotieji subjektai galėtų stebėti, kaip įgyvendinama kiekviena į kelrodį įtraukta užduotis. Siekiant didinti ES konkurencingumą, taip pat reikia didesnių privačiųjų ir viešųjų investicijų.

([1]) EESRK nuomonės *Europos reindustrializacija – galimybė įmonėms, darbuotojams ir piliečiams pragyvenimo išlaidų krizės sąlygomis, Krizių įveikimas. Priemonės atspariai, darniai ir įtraukiai Europos ekonomikai kurti* (OL C, C/2025/3195, 2025 7 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3195/oj), *Kaip bendrosios rinkos sutrikimai prisideda prie didėjančių pragyvenimo išlaidų* (OL C, C/2025/3189, 2025 7 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3189/oj), *Laipsniškas subsidijų iškastiniam kurui panaikinimas, kartu užtikrinant Europos konkurencingumą, mažinant pragyvenimo išlaidų krizės poveikį ir skatinant teisingą pertvarką* (OL C, C/2025/3191, 2025 7 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3191/oj), *Tiekimo grandinių susiskaidymas ir poveikis pragyvenimo išlaidoms* (OL C, C/2025/4209, 2025 8 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4209/oj), *Kaip spręsti perkamosios galios praradimo ir didėjančios nelygybės, atskirties ir marginalizacijos rizikos problemas* (OL C, C/2025/4208, 2025 8 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4208/oj), *Kylančios transporto, energijos ir būsto kainos: kokybiškų viešųjų paslaugų vaidmuo mažinant išaugusias pragyvenimo išlaidas* (OL C, C/2025/3192, 2025 7 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3192/oj).

([2]) ECO/660 – *Organizuotos pilietinės visuomenės rekomendacijos, kaip šalinti pragyvenimo išlaidų krizę* (rengiama).

1.2. Į 2025 m. Komisijos darbo programą įtrauktas Įperkamos energijos veiksmų planas. EESRK norėtų, kad Komisija garantuotų, jog planu būtų užtikrintas elektros energijos tiekimas ir stabili, konkurencinga ir nuspėjama kaina. Jis taip pat turėtų apimti mažo anglies dioksido kiekio pėdsako energiją, gaunamą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir nebiologinės kilmės skystųjų ir dujinių degalų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių.

1.3. Atviras strateginis savarankiškumas turi būti reindustrializacijos proceso pagrindas, užtikrinant prieigą prie žaliavų, įvairinant šaltinius ir didinant ES ekonomikos atsparumą. Siekiant paskatinti įmones perkelti savo gamybą į ES, EESRK rekomenduoja priimti vertės grandinės požiūriu pagrįstą pramonės politiką. Šiuo požiūriu pabrėžiama vienoda tiek pradinės, tiek galutinės grandies veiklos svarba vykdant pertvarką. Tai galima pasiekti didinant partneryščių su ES nepriklausančiomis šalimis skaičių ir supaprastinant leidimų išdavimo procedūras, kartu užtikrinant darbo, socialinių ir aplinkos apsaugos standartų laikymąsi, kad būtų remiamas ES gavybos pramonės augimas.

1.4. ES teisės aktų leidėjai privalo būsimame spartesnio pramonės dekarbonizavimo akte užtikrinti alternatyvių ir žiedinės ekonomikos verslo modelių tvarumą, numatant spartesnį leidimų išdavimą, finansinę pagalbą ir politinę paramą toms įmonėms, kurios yra pasiryžusios vykdyti pertvarką. Žiedinės ekonomikos akto pasiūlymu turėtų būti aiškiai parodyta parama žiedinėms įmonėms, patikinant investuotojus, kad ES yra ideali aplinka švariems sprendimams kurti.

1.5. Į reindustrializacijos procesą reikia įtraukti socialinį dialogą, įskaitant kolektyvines derybas, kad būtų sustiprintas socialinis bendrosios rinkos aspektas.

1.6. Reindustrializacijai reikia specialios inovacijų programos su konkrečiais tikslais, apimančiais tiek esamas pramonės šakas, tiek naujas plėtros sritis, ir pagrįstais socialiniu dialogu. Šiai programai reikalingos viešosios investicijos, kurios turi būti papildytos socialinėmis sąlygomis, kaip nurodyta švarios pramonės kurse.

1.7. EESRK siūlo ES skatinti viešojo ir privačiojo sektorių partneryščių programas, skirtas investicijoms į pramonę didinti, į kurias būtų įtrauktas specialus skyrius, skirtas jaunimo verslumui gamybos sektoriuje skatinti. Programa turėtų būti skatinamas viešųjų institucijų ir privačių įmonių bendradarbiavimas siekiant paspartinti inovacijas ir naujų technologijų rinkodarą.

1.8. EESRK prašo būsimame Komisijos pasiūlyme dėl įgūdžių sąjungos numatyti tiesioginį darbuotojų įgūdžių pripažinimą ir patvirtinimą visoje ES, kai juos pripažįsta vienos valstybės narės valdžios institucijos, ir taip sumažinti biurokratinę naštą. Komisija turi pradėti įgyvendinti ES masto programą, kuria būtų skatinama ir sąžiningai apmokama jaunosios kartos pameistrystė ir taip remiama atsparesnė darbo jėga. Be to, ji turėtų imtis priemonių, padedančių numatyti ir valdyti pokyčius, pasiūlyti teisingos pertvarkos kelią, apimantį darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą vykdant socialinį dialogą.

1.9. Švarių viešųjų pirkimų sistema suteikia galimybę nediskriminuojant skatinti ir pripažinti ES įmonių pastangas tvarumo srityje.

1.10. Siekiant didinti konkurencingumą ir išlaikyti bei plėtoti pramonės gamybą ES, EESRK nori, kad bendraisiais rinkiniais įmonėms ir darbuotojams būtų užtikrintas reglamentavimo nuoseklumas ir teisinis tikrumas, supaprastintos leidimų išdavimo procedūros, kad jos taptų aiškesnės, spartesnės ir labiau nuspėjamos, būtų sumažinti ataskaitų teikimo darbo srautai ir išvengta perteklinių ataskaitų teikimo. Švarių technologijų standartų suderinimas visoje ES taip pat gali palengvinti įmonių patekimą į rinką ir reikalavimų laikymąsi.

2. **Bendrosios pastabos**

2.1. Nors iš kai kurių makroekonominių rodiklių būtų galima spręsti, kad ES ekonomikos rezultatai yra priimtini, nes sumažėjo infliacija, nedarbo lygis yra labai žemas, o energijos kainos mažesnės nei per 2022 m. energetikos krizę, Europos Komisijos 2022 m. rudens „Eurobarometro“ apklausa parodė, kad 93 proc. ES piliečių didžiausią susirūpinimą kelia **didėjančios pragyvenimo išlaidos** ([3]). Šis jausmas išliko: pragyvenimo išlaidos (42 proc.) ir ekonominė padėtis (41 proc.) buvo pagrindiniai klausimai, paskatinę Europos piliečius balsuoti paskutiniuose praėjusių metų birželio mėn. vykusiuose Europos Parlamento rinkimuose ([4]). Be to, naujausioje 2024 m. EUROFOUND didelio masto apklausoje daugiau respondentų nei ankstesniais metais nurodė, kad išgyventi jiems sunku: 30 proc. respondentų teigė, kad sudurti galą su galu jiems sunku arba labai sunku, palyginti su 22 proc. 2023 m ([5])..

2.2. Šiuo metu Europa susiduria su **dvejopu iššūkiu** – spręsti pragyvenimo išlaidų krizę ir nukreipti ilgalaikį deindustrializacijos poveikį priešinga linkme. Abu klausimai yra glaudžiai tarpusavyje susiję ir daro didelį poveikį įmonėms, darbuotojams ir piliečiams visoje Sąjungoje.

2.3. Pagrindiniai **pragyvenimo išlaidų krizės** veiksniai yra šie:

2.3.1. Dėl spartaus ekonomikos atsigavimo po COVID-19 2021 m. išaugo **infliacija** ir pasiekė 2,9 proc. Prasidėjus karui Ukrainoje ir kilus energetikos krizei, infliacijos lygis 2022 m. išaugo iki 9,2 proc. Šiek tiek sumažėjęs iki 6,4 proc., infliacijos lygis 2024 m. nusileido iki 2,6 proc. Tačiau infliacija dar labai stipriai jaučiama, nes namų ūkių pirkinių krepšelio prekių kaina nuolat didėja ([6]). Dėl infliacijos perkamoji galia smarkiai sumažėjo, todėl vidutines ir mažas pajamas gaunantys namų ūkiai patiria didžiulį finansinį spaudimą.

2.3.2. Nors nuo 2022 m. pabaigos didmeninės **elektros energijos ir dujų kainos** gerokai sumažėjo, jos tebėra maždaug dvigubai didesnės už istorinį lygį, o jų svyravimams įtakos turi reguliavimo veiksmai, rinkos sąlygos ir tebesitęsianti geopolitinė įtampa ([7]). Neseniai įvykdyta elektros energijos rinkos reforma nedavė pageidaujamo rezultato, nes dėl pirmumo tvarkos (ribinių kainų sistemos) vartotojai negali gauti visapusiškos naudos iš atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimo. Iš M. Draghi pranešimo matyti, kad ES ir JAV elektros energijos ir dujų kainos labai skiriasi ([8]). Energijos sąnaudos tebekelia itin didelį susirūpinimą ne tik pramonei, kuri kartu su transporto sektoriumi yra viena didžiausių energijos vartotojų, bet ir pažeidžiamiausiems namų ūkiams.

2.3.3. Poveikis **ekonominei nelygybei** buvo įvairus ir daugialypis – pajamoms, sveikatos priežiūros prieinamumui ir švietimui. Prognozuojama, kad 2024 m. realusis darbo užmokestis ES vis dar bus 1,1 proc. mažesnis už 2019 m. lygį. Didelė dalis mažas ir mažesnes nei vidutines pajamas gaunančių namų ūkių vis dar jaučia neigiamą didelės infliacijos laikotarpio poveikį jų perkamajai galiai. Pažymėtina, kad, palyginti su iki 2022 m. buvusiu lygiu, didesnį materialinį ir socialinį nepriteklių ir daugiau finansinių sunkumų tebepatiria dirbantieji ([9]). Be to, kai kurios visuomenės grupės nukentėjo labiau nei kitos. Labiausiai nukentėjo žemos kvalifikacijos darbuotojai, moterys ir jaunimas. Ilgalaikis poveikis dar neištirtas ([10]).

2.3.4. Pragyvenimo išlaidų krizė, sparčiai augančios energijos kainos ir COVID-19 pandemijos poveikis dar labiau padidino **būsto įperkamumo** problemas. Be to, būsto kainos padidėjo dėl struktūrinių veiksnių, pavyzdžiui, urbanizacijos, demografinių pokyčių ir spekuliacinių investicijų į nekilnojamąjį turtą ([11]). Pernelyg didelės būsto išlaidos daro poveikį ne tik mažas, bet ir vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams ir jaunimui. Įperkamas būstas yra bene pagrindinė jauniems žmonėms kylanti problema, trukdanti jiems pradėti savarankišką gyvenimą. Nors 2023 m. pabaigoje jaunų žmonių padėtis darbo rinkoje buvo palankesnė nei ankstesniais metais, jų kelyje į savarankiškumą vis dar buvo daug kliūčių, pavyzdžiui, didėjančios pragyvenimo išlaidos ir negalėjimas išsikraustyti iš tėvų namų ([12]).

([3]) 2022 m. „Eurobarometras“.
([4]) 2024 m. „Eurobarometras“.
([5]) Quality of life in the EU in 2024 – Results from the Living and Working in the EU e-survey, 2025 m., EUROFOUND.
([6]) Eurostatas.
([7]) *Energy prices and costs in Europe,* 2024 m., Europos Komisija.
([8]) M. Draghi pranešimas „Europos konkurencingumo ateitis“.
([9]) „Darbo rinka ir darbo užmokesčio pokyčiai Europoje“, 2024 m. metinė apžvalga. Europos Komisija, Aplinkos GD.
([10]) Europos lyčių lygybės institutas, 2021 m.
([11]) Europos Parlamento tyrimų tarnyba (EPRS), 2024 m.
([12]) EUROFOUND, 2023 m.

2.4. **Deindustrializacija** Europoje

Pastaruosius keletą dešimtmečių Europoje vyko ir tebevyksta deindustrializacijos procesas, kuriam būdingas nuolatinis gamybos indėlio į bendrą ekonomiką mažėjimas. Pastaraisiais metais pramonės BVP dalis sumažėjo nuo 21,0 proc. 2005 m. iki 18,5 proc. 2022 m ([13]).. Nuo 2008 m. gamybos sektoriaus darbo vietų skaičius visame žemyne toliau nevaldomai mažėja, o tai turi įtakos ne tik žemos kvalifikacijos darbuotojams, bet ir aukštos kvalifikacijos specialistams ([14]). Šias permainas lėmė keletas veiksnių:

2.4.1. globalizacija: paprastai įmonės, siekdamos sumažinti sąnaudas, savo tiekimo grandines ir gamybos pajėgumus patiki išorės subjektams. Gamybos perkėlimas į regionus, kuriuose darbo sąnaudos mažesnės, lemia gamybos iškėlimą į užsienį, todėl Europoje uždaromos gamyklos ir prarandamos darbo vietos;

2.4.2. vėlavimas prisitaikyti prie technologijų ir nepakankamos investicijos į inovacijas: dėl pažangos automatizavimo ir skaitmenizacijos srityse sumažėjo tradicinių darbo vietų pramonėje paklausa, todėl darbo jėgos įgūdžiai neatitinka šiuolaikinių pramonės šakų poreikių;

2.4.3. politinis dėmesys paslaugoms: daugelio Europos šalių ekonomika vis dažniau pirmenybę teikia į paslaugas orientuotiems sektoriams, todėl kai kuriais atvejais mažiau dėmesio skiriama tradicinei gamybai. Šis pokytis prisidėjo prie pramonės veiklos mažėjimo, o tai rodo, kad reikia taikyti labiau subalansuotą politinį požiūrį;

2.4.4. deindustrializacijos procesuose taip pat svarbų vaidmenį atliko ES prekybos ir pramonės politika, aplinkos ir reguliavimo politika, demografiniai pokyčiai, darbo jėgos trūkumas, tinkamų investicijų trūkumas ir mažėjantis konkurencingumas.

2.4.5. Deindustrializacijos padarinių mastas yra labai platus. Kadaise gamybos srityje klestėjusiuose regionuose prasidėjo ekonominis sąstingis, padidėjo nedarbo lygis ir išaugo regioniniai skirtumai. Pramonės pajėgumų praradimas taip pat padidino Europos priklausomybę nuo importo, todėl, kaip parodė per COVID-19 pandemiją įgyta patirtis, žemynas tapo pažeidžiamas pasaulinėse tiekimo grandinėse ir energijos rinkose.

2.5. **Pramonė vėl įtraukta į politinę darbotvarkę**

Reindustrializacija būtų geriausias pasirinkimas ir strateginis kelias siekiant:

2.5.1. didinti ekonominį atsparumą: dėl padidėjusių bendrųjų nuosavybės kaštų, didėjančio darbo užmokesčio, be kita ko, ES nepriklausančiose šalyse, didėjančių išlaidų transportui, didesnių importo muitų ir sąnaudų, taip pat galimų tiekimo sutrikimų mažėja įprastas išorės tiekimo grandinių ekonominis pranašumas. Didindama vietos gamybą ir mažindama priklausomybę nuo nepastovių pasaulinių tiekimo grandinių, Europa gali sustiprinti savo ekonominį stabilumą ir strateginį savarankiškumą;

2.5.2. skatinti inovacijas: pramonė yra pagrindinė produktų, procesų ir paslaugų inovacijų varomoji jėga. Nauji iššūkiai, susiję su skaitmenizacija, dirbtiniu intelektu, robotika ir žiedine ekonomika, suteikia vertingų galimybių ES. Šiuo metu reindustrializaciją formuoja ir apibrėžia penktoji pramonės revoliucija – „Pramonė 5.0“. Tikslas – sukurti šiuolaikišką, konkurencingą ir tvarią pramoninę bazę;

2.5.3. skatinti tvarumą: tvarios praktikos ir žiedinės ekonomikos integravimas į pramonės veiklą gali padėti ES pasiekti plataus užmojo klimato tikslus, kartu mažinant priklausomybę nuo žaliavų ir kuriant naujas rinkos galimybes;

2.5.4. kurti kokybiškas ir saugias darbo vietas bei vesti nuolatinį socialinį dialogą: pramonė skatina užimtumą ir užtikrina socialinę integraciją bei stabilumą.

2.5.5. Kai kuriose šalyse taikyta kooperatyvų darbuotojų kontrolinio akcijų paketo išpirkimo metodika pasitvirtino kaip sėkminga patirtis, kurią taip pat būtų galima skleisti kitose ES šalyse. Esant tinkamai struktūrai, ši metodika gali išsaugoti darbo ir gamybos vietas.

([13]) *National accounts and GDP*, Eurostatas, 2024 m.
([14]) *The changing structure of employment in the EU: Annual Review 2023*, p. 5, EUROFOUND, 2023 m.

2.6. **Strateginės politikos kontekstas**

Įgyvendindama politikos iniciatyvas, atitinkančias M. Draghi pranešimą dėl ES konkurencingumo ir Europos Komisijos iniciatyvas, ES pramonė turi panaikinti atotrūkį nuo pagrindinių prekybos partnerių, pavyzdžiui, JAV ir Kinijos.

2.6.1. Švarios pramonės kurse aiškiai siūloma sutelkti dėmesį į dekarbonizaciją, švarias technologijas ir investicijų skatinimą. Kad kiekvienai vertės grandinei būtų užtikrinti tiksliniai sprendimai, Komisija, bendradarbiaudama su visais suinteresuotaisiais subjektais, padės kurti augimui palankią reglamentavimo sistemą, remdama pramonės pastangas diegti inovacijas, plėsti veiklą, gaminti produktus ir teikti paslaugas.

2.6.2. Konkurencingumo kelrodyje, kuris grindžiamas M. Draghi pranešime dėl Europos konkurencingumo ateities pateiktomis rekomendacijomis, nustatytos trys pagrindinės veiksmų sritys: inovacijos, dekarbonizacija ir konkurencingumas, saugumas ir atsparumas, ir penkios kompleksinės veiklos sritys: supaprastinimas, bendrosios rinkos kliūčių mažinimas, konkurencingumo finansavimas, įgūdžių lavinimo ir kokybiškų darbo vietų kūrimo skatinimas, politikos derinimas ir koordinavimas ES ir nacionaliniu lygmenimis. Tai padės vykdyti precedento neturintį biurokratizmo mažinimą, ypatingą dėmesį skiriant Europos MVĮ, ir apims konkurencingumo koordinavimo priemonę, skirtą padėti valstybėms narėms bendradarbiauti įgyvendinant bendro strateginio intereso projektus.

3. **Konkrečios pastabos**

3.1. Šalindama pagrindines deindustrializacijos ir pragyvenimo išlaidų krizės priežastis, Europa gali pasinaudoti šia proga ir atgaivinti savo ekonomiką, suteikti daugiau galimybių savo darbo jėgai ir pagerinti piliečių gyvenimo kokybę. Štai keletas pagrindinių aspektų ir galimybių:

Įmonėms:

3.1.1. reindustrializacija suteikia galimybę pasinaudoti pažangiomis technologijomis, skatinant **inovacijas** ir didinant pasaulinį **konkurencingumą**. Europos pramonės sektoriai gali tapti žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos lyderiais;

3.1.2. gamybos atnaujinimo skatinimas ir į kitas šalis perkeltos veiklos sugrąžinimas gali sumažinti riziką, kylančią dėl pasaulinės **tiekimo grandinės** sutrikimų, ir stabilizuoti sąnaudas;

3.1.3. **tvarios praktikos**, suderintos su ES klimato tikslais, diegimas gali atverti naujas aplinką tausojančių produktų ir paslaugų rinkas.

Darbuotojams:

3.1.4. atnaujintas dėmesys pramonei gali užtikrinti **gerai apmokamas, stabilias** darbo vietas įvairiuose sektoriuose ir padėti spręsti nedarbo problemas, kurios dar labiau paaštrėjo dėl deindustrializacijos;

3.1.5. investicijos į **švietimą ir profesinį mokymą** užtikrina, kad darbo jėga gebėtų patenkinti šiuolaikinių pramonės sektorių poreikius;

3.1.6. vietos lygmens ir atsparios pramonės šakos suteikia **stabilesnių** užimtumo **galimybių** ir mažina priklausomybę nuo nepastovių pasaulinių rinkų;

3.1.7. dėmesį sutelkus į tvarią ir etišką praktiką, darbuotojams gali būti sudarytos **geresnės darbo sąlygos** ir suteikta darbo vietos garantijų.

Piliečiams:

3.1.8. klestintis pramonės sektorius skatina bendrą **ekonominį stabilumą**, gerina gyvenimo lygį ir mažina skurdą;

3.1.9. pramonė sukuria kokybiškų darbo vietų, kurios kartu su pramonės įmonių mokamais mokesčiais užtikrina **viešąsias investicijas** į infrastruktūrą ir paslaugas;

3.1.10. atgaivinus pramonines zonas gali būti sukurta geresnė infrastruktūra, pagerintos viešosios paslaugos ir **gyvybinga vietos ekonomika**.

3.2. Apskritai reindustrializacija gali duoti didelės ilgalaikės naudos. Tačiau dėl to taip pat kyla iššūkių, kuriems atremti reikia koordinuotų ES ir valstybių narių lygmens pastangų ir kuriuos reikia valdyti vykdant apgalvotą politiką ir strateginį planavimą:

3.2.1. Vienas didžiausių iššūkių – pritraukti ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus. Pramonė konkuruoja su kitų rūšių ekonomine veikla, kad pritrauktų ir išlaikytų geriausius specialistus, todėl reikia siūlyti stabilias darbo vietas, konkurencingą darbo užmokestį ir karjeros galimybes. Kokybiškų darbo vietų kūrimo gairės yra teigiama Europos Komisijos iniciatyva, nes kokybiškos darbo vietos ir deramos darbo sąlygos yra lemiami veiksniai siekiant pritraukti darbuotojus. Be to, turėtų būti įgyvendinama politika, kuria siekiama mobilizuoti ir mokyti konkrečius darbo rinkoje nedalyvaujančius visuomenės segmentus ir suteikti jiems reikiamų įgūdžių, ypatingą dėmesį skiriant moterims, jaunimui, migrantams ir kitų grupių pažeidžiamiems asmenims. Valstybės narės taip pat turi būti pasirengusios racionaliai ir nebiurokratiškai priimti kvalifikuotus darbuotojus iš ES nepriklausančių šalių. Tai pasakytina apie leidimų dirbti išdavimo procedūrų paspartinimą, užsienyje įgytos kvalifikacijos pripažinimą ir vienodų sąlygų taikymą. ES turėtų siekti tapti populiariausia vieta, į kurią norėtų atvykti kvalifikuoti darbuotojai iš viso pasaulio.

3.2.2. Mokymo ir techninių bei socialinių emocinių įgūdžių ugdymo, taip pat aiškios karjeros ir profesinių perspektyvų teikimas darbuotojams: vystantis pramonės šakoms, nuolat reikia mokyti ir perkvalifikuoti darbo jėgą, kad būtų užtikrinta tinkama įgūdžių ir darbo rinkos poreikių atitiktis. Kvalifikuota ir atspari darbo jėga ypač svarbi sektoriuose, kuriuose vykdoma dvejopa pertvarka. Be to, Komitetas palankiai vertina Komisijos raginimą iš dalies pakeisti valstybės pagalbos taisykles ir nustatyti socialines sąlygas, susijusias su viešosiomis investicijomis, kad pramonė būtų labiau skatinama investuoti į kvalifikacijos kėlimą, perkvalifikavimą, kokybiškas darbo vietas ir darbuotojų įdarbinimą siekiant teisingos pertvarkos. Įgūdžių sąjunga ir strateginiu gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos mokymo planu reikėtų siekti šio tikslo. Šis mokymas turėtų užtikrinti tiesioginį darbuotojų įgūdžių pripažinimą ir patvirtinimą visoje ES, kai šiuos įgūdžius pripažįsta vienos valstybės narės valdžios institucijos, taip sumažinant biurokratinę naštą.

3.2.3. Dėl sparčios technologinės pažangos pramonės įmonės turi nuolat prisitaikyti ir diegti inovacijas. Pramonė turi vykdyti skaitmeninę pertvarką, kuri apima naujų technologijų diegimą, ypatingą dėmesį skiriant rimtam požiūriui į kibernetinį saugumą, siekiant užtikrinti duomenų vientisumą ir visapusišką pagarbą asmens teisėms.

3.2.4. Sudėtinga tuo pat metu vykdyti ir reindustrializaciją, ir dekarbonizaciją. Pramonės šakos turi užtikrinti augimo ir aplinkos bei socialinio tvarumo pusiausvyrą. Tvarią praktiką būtina integruoti į pramonės procesus, siekiant patenkinti aplinkos apsaugos taisykles ir vartotojų lūkesčius. Tai apima žaliųjų technologijų diegimą, anglies pėdsako mažinimą ir žiedinės ekonomikos principų propagavimą. Būtina skatinti žiedinius produktus ir žiediškumu grindžiamus novatoriškus verslo modelius taikant paskatas, kad jie galėtų toliau konkuruoti su tradiciniais ir pelningais verslo modeliais ir užtikrinti, kad žalieji ir švarūs produktai ir paslaugos būtų įperkami.

3.2.5. Reguliavimo ir administravimo našta ir tarpvalstybiniai iššūkiai: ES reguliavimo aplinka ir administracinės patvirtinimo procedūros dažnai laikomos sudėtingomis ir apsunkinančiomis – 32 proc. ES įmonių nurodė, kad taisyklės yra didelė kliūtis jų investicinei veiklai ([15]). Įmonės patiria didelių reikalavimų laikymosi išlaidų ir administracinių vėlavimų, susijusių su reikiamų leidimų ir patvirtinimų gavimu, o tai gali atgrasyti nuo investicijų ir inovacijų. Nepaisant bendrosios rinkos, dėl nacionalinių taisyklių, standartų ir procedūrų skirtumų atsiranda kliūčių patekti į rinką ir didėja keliose ES šalyse veiklą vykdančių įmonių sąnaudos. Supaprastinimas nereiškia reguliavimo panaikinimo. Juo nesiekiama nei panaikinti žaliojo kurso ar esminių socialinių apsaugos priemonių, nei Europos supanašėjimo su JAV. Tai yra niekam nenaudingo biurokratizmo mažinimas.

3.2.6. Nors reindustrializacija galėtų sukurti naujų darbo vietų, ji taip pat gali lemti darbuotojų pakeitimą technologijomis, kai tam tikrų rūšių darbo jėga pakeičiama automatizavimu ir pažangiomis technologijomis. Šiam klausimui spręsti reikės specialių perkvalifikavimo ir socialinės politikos programų.

3.2.7. Didėjant pramonės konkurencingumui, gali stiprėti pasaulinių konkurentų spaudimas. Norint išlaikyti konkurencinį pranašumą, reikės nuolat dėti pastangas inovacijų ir investicijų srityje.

([15]) 2025 m. metinė bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaita, 2025 m., Europos Komisija.

3.2.8. Į reindustrializacijos procesą turi būti įtrauktas socialinis dialogas, įskaitant kolektyvines derybas, kad būtų užtikrintas dalyvavimu grindžiamas požiūris. Darbdaviai ir darbuotojai turėtų įsipareigoti kurti ir įgyvendinti konkurencingas mokymo programas, kuriomis skatinama pramonės, socialinė ir teritorinė sanglauda vedant kolektyvines derybas ir užtikrinant darbuotojų dalyvavimą įmonės lygmeniu. Naujoje visuomenės sutartyje taip pat turėtų būti atsižvelgiama į organizuotą pilietinę visuomenę, jaunimo nuomonę ir ypač į regionus, kuriems pertvarka daro didžiausią poveikį.

3.3. Pramonės, kaip inovacijų ir pridėtinės vertės paslaugų varomosios jėgos, vaidmuo

3.3.1. Pramonė yra kertinis Europos reindustrializacijos elementas, skatinantis ekonomikos augimą, inovacijas ir tvarumą. Ja remiama didelės vertės paslaugų plėtra, švelninama pragyvenimo išlaidų krizė ir kovojama su deindustrializacija skatinant tolesnes inovacijas, atgaivinant vietos ekonomiką, kuriant darbo vietas ir skatinant gyventojus likti pramoninėse vietovėse.

3.3.2. Pramonė yra pagrindinė **inovacijų** varomoji jėga, dažnai pirmaujanti naujų technologijų ir procesų mokslinių tyrimų ir plėtros srityje. Šios inovacijos gali būti taikomos ir kituose sektoriuose, skatinant nuolatinio tobulėjimo ir technologinės pažangos kultūrą.

3.3.3. Pramonė dažnai skatina teikti **pridėtinės vertės paslaugas**, kuriomis stiprinama visa vertės grandinė. Tai apima viską – nuo pažangių gamybos metodų iki paslaugų po pardavimo, padedant sumažinti gamybos sąnaudas ir užtikrinant geresnę produktų kokybę bei didesnį klientų pasitenkinimą.

3.3.4. Pramonės sektoriaus darbo vietose, ypač aukštųjų technologijų ir pažangiosios gamybos sektoriuose, paprastai mokamas **didesnis darbo užmokestis**, palyginti su daugeliu paslaugų sektoriaus darbo vietų. Tai gali padėti pagerinti gyvenimo lygį ir sumažinti pajamų nelygybę.

3.3.5. Pramonės sektoriuje suteikiama daug **profesinio tobulėjimo** ir karjeros galimybių. Darbuotojai gali naudotis nuolatinio mokymosi galimybėmis, tobulinti įgūdžius ir užimti vis aukštesnes pareigas.

Briuselis, 2025 m. birželio 18 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Oliver RÖPKE